

Warszawa-Wrocław-Kraków, 17.09.2018 r.

Szanowny Pan Andrzej Duda,
Prezydent RP

Szanowny Pan Mateusz Morawiecki,
Prezes Rady Ministrów

Szanowna Pani Teresa Czerwińska,
Minister Finansów

Szanowny Pan Jarosław Gowin,
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Posłowie i Senatorowie
Rzeczypospolitej Polskiej

LIST OTWARTY

w sprawie pilnego wprowadzenia zapisów ustawowych dotyczących pracowników naukowych instytutów Polskiej Akademii Nauk

Szanowny Panie Prezydencie,
Szanowny Panie Premierze,
Szanowni Państwo Ministrowie,
Szanowni Państwo Posłowie i Senatorowie,

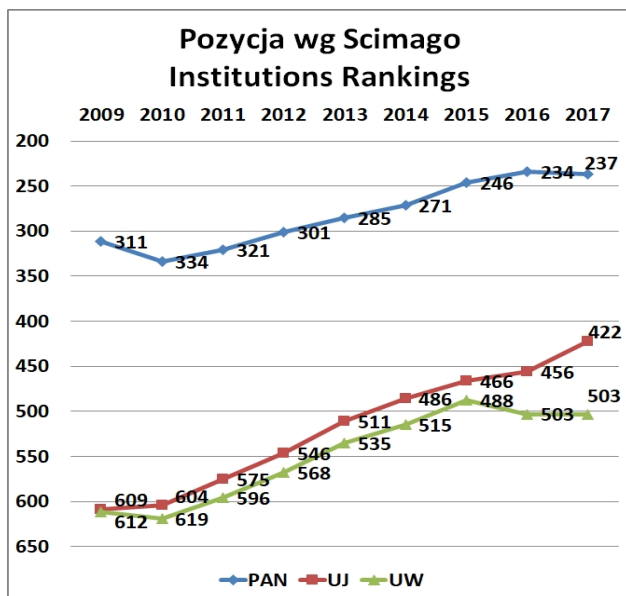
W imieniu pracowników naukowych instytutów Polskiej Akademii Nauk, ruch społeczny Inicjatywa Obywatelska Instytutów Polskiej Akademii Nauk, Akademia Młodych Uczonych PAN oraz niżej podpisani dyrektorzy Instytutów PAN, zwracają się do Państwa z prośbą o pilne

- zmiany ustawowe, które zagwarantują **wprowadzenie minimalnych stawek wynagrodzeń zasadniczych dla pracowników naukowych instytutów PAN** na poziomie równym stawkom minimalnym dla pracowników państwowych uczelni wyższych,
- **przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na zapewnienie minimów jak wyżej,**
- zmiany ustawowe wprowadzające jednoznaczne sformułowanie, że **wykonywanie obowiązków pracownika naukowego instytutu PAN jest działalnością twórczą o indywidualnym charakterze** oraz zmiany upraszczające dokumentowanie działalności twórczej.

Zwracamy uwagę, że z wydzielonej części budżetu państwa (część 67 – Polska Akademia Nauk) nie są finansowane instytuty naukowe PAN, a **to w instytutach prowadzone są badania naukowe**. Ich działalność statutowa jest natomiast finansowana ze środków, którymi dysponuje MNiSW¹. Pod względem liczby pracowników naukowych, których jest około 3 800, instytuty PAN odpowiadają jednemu uniwersytetowi w Polsce, a pod względem osiągnięć **notowane są w rankingach międzynarodowych najwyżej ze wszystkich polskich instytucji naukowych**. Wg indeksu Nature z 2018 roku Polska Akademia

¹ Zob. Część 28 – Nauka, rozdział 73005 – Działalność statutowa i inwestycyjna jednostek naukowych.

Nauk plasuje się na 269 pozycji, jako pierwsza z polskich jednostek w rankingu² (Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Jagielloński zajmują miejsca 402 i 433). Podobne wyniki daje ranking SCImago Research Group³. Najwyższe kategorie naukowe, A+ i A, ma odpowiednio 19% i 65% instytutów PAN. Są wśród nich najwybitniejsze ośrodki naukowe w Polsce.

Rys. Pozycja instytutów PAN w rankingu SCImago Research Group w porównaniu do Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ) i Uniwersytetu Warszawskiego (UW)

Wobec faktu, że nauczyciele akademicy zatrudnieni na stanowiskach badawczych oraz pracownicy naukowcy instytutów PAN wykonują takie same zadania, nie widzimy powodu, żeby ci drudzy byli nadal dyskryminowani. W części instytutów PAN, również w tych kategoriach A, nawet średnie wynagrodzenie brutto jest niższe niż zagwarantowane nową ustawą minimalne wynagrodzenie zasadnicze dla nauczycieli akademickich na identycznych stanowiskach. Dla przykładu, w co najmniej dziesięciu instytutach PAN⁴ **ŚREDNIE wynagrodzenie brutto profesora nadzwyczajnego jest mniejsze niż MINIMALNE wynagrodzenie ZASADNICZE dla pracowników uczelni (5 320 PLN)** planowane w najnowszym rozporządzeniu. Co więcej, ujednolicone przez Ustawę 2.0 stypendium dla doktorantów uczelni i PAN po pierwszym roku będzie wynosiło netto 3 168 PLN⁵. Tymczasem w instytutach PAN wśród profesorów zwyczajnych i profesorów nadzwyczajnych (i to o uznanym dorobku na arenie międzynarodowej) są również osoby, które zarabiają podobne kwoty netto. **W kilkunastu instytutach nawet ŚREDNIE wynagrodzenie netto dla adiunktów i asystentów jest niższe od tej kwoty**, a w niektórych instytutach średnie kwoty są poniżej 2100 PLN netto dla adiunktów i 1600 PLN netto dla asystentów⁶. Taki poziom wynagrodzenia jest dla naukowców PAN poniżający, szczególnie wobec ich wkładu w rozwój nauki w Polsce. Jednocześnie, niskie wynagrodzenie zasadnicze będzie generować w przyszłości niską emeryturę dla pracowników naukowych PAN.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że ostatnie interpretacje Izb Skarbowych⁷ powodują, że aby móc korzystać z prawa do 50% kosztów uzyskania przychodów, naukowcy z instytutów PAN muszą dużo skrupulatniej dokumentować cały proces twórczy, co stwarza problemy związane z subtelną naturą procesu tworzenia i stanowi zbędne obciążenie biurokratyczne. Dla spójności prawa **postulujemy zapisanie w ustawie, że wykonywanie obowiązków pracownika naukowego instytutu PAN jest działalnością**

² Zob.: <https://www.natureindex.com/annual-tables/2018/institution/all/all>.

³ Zob.: Scimago Institutions Rankings, <https://www.scimagoir.com/rankings.php>.

⁴ Inst. Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych, Inst. Parazytologii, Inst. Inżynierii Chemicznej, Eur. Regionalne Centrum Ekohydrologii, Inst. Archeologii i Etnologii, Inst. Sławistyki, Inst. Historii Nauki, Inst. Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, Inst. Nauk Ekonomicznych, Inst. Fizjologii i Żywienia Zwierząt; Źródło: Informacje od dyrektorów instytutów PAN oraz od władz PAN.

⁵ Zob.: <http://konstytucjadlanauki.gov.pl/ksztalcenie-doktorantow-najczesciej-zadawane-pytania>.

⁶ Źródło: Informacje od dyrektorów instytutów naukowych PAN oraz od władz PAN.

⁷ Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej. Interpretacje indywidualne, np. 0115-KDIT2-1.4011.23.2018.1.MK z dnia 04.04.2018 lub 0115-KDIT2-1.4011.366.2017.2.MK z dnia 23.02.2018. Interpretacje dostępne na stronie <http://sip.mf.gov.pl/>.

twórczą o indywidualnym charakterze, gdyż analogiczny zapis znalazł się w ustawie 2.0 w odniesieniu do nauczycieli akademickich (art. 116 ust. 7) i objął pracowników na stanowiskach badawczych, nieobciążonych dydaktyką, których obowiązki nie różnią się od obowiązków pracowników naukowych instytutów PAN.

Mając powyższe na uwadze **proponujemy by w trybie nowelizacji wprowadzić następujące poprawki** do ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” z dn. 20. lipca 2018 r.:

- Do art. 137 dodać ustęp 3 w brzmieniu: „Przepisy art. 137 ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do pracowników naukowych instytutów Polskiej Akademii Nauk”.
- Do art. 116 dodać ustęp 8 w brzmieniu: „Przepisy art. 116 ust. 7 stosuje się odpowiednio do pracowników naukowych instytutów Polskiej Akademii Nauk”.

Alternatywnym rozwiązaniem jest nowelizacja ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk wprowadzająca analogiczne zapisy (wg druku senackiego 889z):

- Po art. 104 dodaje się art. 104a w brzmieniu: „Art. 104a. Do wynagrodzenia pracowników naukowych instytutów stosuje się odpowiednio art. 137 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.”;
- Po art. 105 dodaje się art. 105a w brzmieniu: „Art. 105a. Wykonywanie obowiązków pracownika naukowego instytutu stanowi działalność twórczą o indywidualnym charakterze, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.”

Ponadto **postulujemy, by pracownicy naukowcy instytutów PAN i nauczyciele akademicy** - ze względu na ich szczególną rolę dla nauki i edukacji - **byli automatycznie objęci prawem do 50% kosztów uzyskania przychodu** lub ewentualnie, aby procedura korzystania z prawa do 50% k.u.p. była znacznie uproszczona. Służyłoby to odbiurokratyzowaniu działalności akademickiej (zarówno naukowej, jak i dydaktycznej).

Część instytutów PAN (nawet o kategorii naukowej A) jest w bardzo złej sytuacji finansowej, co ma związek z niskimi nakładami na naukę w Polsce na tle krajów Europy. Średnio Europa przeznaczona na naukę i tzw. rozwój łącznie 1,93% PKB, a Polska 0,96%, w tym na samą naukę tylko 0,45% PKB⁸ i to wliczając budżet środków europejskich. W wielu instytutach obecny stan nie daje Dyrektorom szans na zapewnienie konkurencyjnych warunków pracy. W naszej opinii wprowadzenie powyższych poprawek zapobiegnie dalszemu pogarszaniu sytuacji finansowej i pozwoli zatrzymać wieloletnią finansową dyskryminację pracowników instytutów PAN. Podkreślamy, że **podniesienie stawek minimalnych wymaga JEDNOCZESNEGO zapewnienia odpowiedniego wzrostu finansowania instytutów. Bez wzrostu odpowiedniego finansowania przeznaczonego na wynagrodzenia doszłoby bowiem do niewypłacalności niedofinansowanych instytutów.** Ze względu na niewielką liczebność pracowników naukowych instytutów PAN **koszty dla budżetu państwa będą znikome.** Według naszych szacunków, przeprowadzonych wspólnie z ekspertami NSZZ Solidarność, wyniosą one nie więcej niż **100 mln PLN rocznie.**

Poprawki powyższe zostały przyjęte przez Senacką Komisję Nauki, Edukacji i Sportu (druk senacki 889z), ale Senat je odrzucił ze względu na negatywną rekomendację przedstawicieli MNiSW, którzy jednocześnie **zgodzili się ze słusnością naszego postulatu.** Swoją negatywną rekomendację motywowali albo faktem, że PAN nie podlega Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego, tylko Premierowi (w rzeczywistości w sprawach finansowych instytuty PAN podlegają MNiSW), albo potrzebą zatwierdzenia przez Radę Ministrów i oszacowania kosztów, albo twierdzeniem, że Ustawa 2.0 nie dotyczy instytutów PAN (w rzeczywistości, zgodnie z Ustawą 2.0, instytuty PAN są częścią systemu szkolnictwa wyższego i nauki):

⁸ OECD (2018), *Gross domestic spending on Research and Development*, <https://doi.org/10.1787/d8b068b4-en>.

- „Panie marszałku, ustawa o Polskiej Akademii Nauk to jest osobna ustawa. Co więcej, Polska Akademia Nauk podlega nie Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego, tylko Premierowi. I to Premier jest właściwym adresatem tego pańskiego, skądinąd słusznego, postulatu. Jestem przekonany, że Pan Premier Morawiecki do tego postulatu się przychyli.” (Minister Jarosław Gowin⁹)
- „W przyszłości takich korekt dokonamy, ale muszą one być zatwierdzone przez Radę Ministrów i oszacowane pod względem kosztów, które to będzie generowało.” (Minister Piotr Müller¹⁰)

Przypominamy, iż w poprzedniej kadencji Sejmu analogiczną poprawkę popierał Klub Parlamentarny Prawo i Sprawiedliwość, dlatego było dla nas dużym zaskoczeniem, że Posłowie i Senatorowie tej partii opowiedzieli się tym razem przeciwko niej. Kwestia ta była jednak podnoszona w Senacie. Zarówno na 63 posiedzeniu Senatu (Minister J. Gowin), jak i na niedawnym spotkaniu z dyrektorami instytutów PAN (Podsekretarz Stanu w MNiSW, P. Müller w Będlewie, k. Poznań, 13.07.2018r.) przedstawiciele MNiSW obiecywali, że sprawa ta zostanie rozwiązana. Minister Piotr Müller, w wywiadzie w Dzienniku Gazeta Prawna, 26.07.2018 r. powiedział:

- „Jeszcze w tej kadencji chcemy podjąć działania w celu uregulowania pensji minimalnych w PAN w sposób analogiczny do uczelni.”

Podkreślamy, że **opóźnienie rozwiązania tego problemu do momentu zakończenia prac nad całościową reformą PAN jest nieuzasadnione**. Proponowane poprawki są zupełnie niezależne od sposobu funkcjonowania organów PAN i korporacji naukowców, relacji między nimi a instytutami i od innych szczegółów ustawowych, których sprecyzowanie może potrwać dłużej i wymaga głębokich dyskusji, toczących się obecnie intensywnie w ramach PAN.

Zwracamy się z apelem do Państwa o pomoc w tej pilnej i ważnej sprawie.

Z wyrazami głębokiego szacunku,

Przedstawiciele Inicjatywy Obywatelskiej Instytutów PAN (<http://www.ioi.pan.pl/>)

prof. Janusz Boratyński	(Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Wrocław)
dr hab. Krystyna Dąbrowska	(Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Wrocław)
dr hab. Lidia Karabon	(Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Wrocław)
prof. Włodzimierz Klonowski	(Inst. Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN, Warszawa)
prof. Michał Kokowski	(Inst. Historii Nauki PAN, Kraków)
dr Magdalena Kotowska	(Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Wrocław)
dr hab. Jolanta Łukasiewicz	(Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN, Wrocław)
mgr Ariadna Masłowska-Nowak	(Inst. Badań Literackich PAN, Warszawa)

Akademia Młodych Uczonych PAN (<http://amu.pan.pl/>)

dr Anna Ajduk	(przewodnicząca, Uniwersytet Warszawski)
dr hab. Justyna Cybulska	(Inst. Agrofizyki PAN)
dr hab. Nicole Dołowy-Rybińska	(Inst. Sławistyki PAN)
dr hab. Monika Kędra	(Inst. Oceanologii PAN)
dr Piotr Kuświk	(Inst. Fizyki Molekularnej PAN)
dr hab. Karol Palka	(Inst. Matematyczny PAN)

Dyrektorzy Instytutów PAN

dr hab. Robert Balas	(Dyr. Inst. Psychologii PAN)
prof. Jerzy Bański	(Dyr. Inst. Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN)
prof. Maria Barcikowska-Kotowicz	(Dyr. Inst. Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej PAN)
prof. Marianna Czaplicka	(Dyr. Inst. Podstaw Inżynierii Środowiska PAN)
prof. Tadeusz Czachórski	(Dyr. Inst. Informatyki Teoretycznej i Stosowanej PAN)

⁹ W odpowiedzi na wystąpienie Marszałka Seniora Kornela Morawieckiego na posiedzeniu plenarnym Sejmu 14.06.2018 r.

¹⁰ Na posiedzeniu KENiM w dniu 29.05.2018 r.

prof. Andrzej Dworak	(Dyr. Centrum Materiałów Polimerowych i Węglowych PAN)
prof. Jarosław Dziadek	(Dyr. Inst. Biologii Medycznej PAN)
prof. Wacław Dziurzyński	(Dyr. Inst. Mechaniki Górotworu PAN)
dr hab. Maciej Eder	(Dyr. Inst. Języka Polskiego PAN)
dr hab. inż. Krzysztof Galos	(Dyr. Inst. Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN)
dr hab. Izabella Grzegory	(Dyr. Inst. Wysokich Ciśnień PAN)
prof. Jarosław Horbańczuk	(Dyr. Inst. Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN)
prof. Sławomir Jarosz	(Dyr. Inst. Chemii Organicznej PAN)
prof. Andrzej Jeżowski	(Dyr. Inst. Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych PAN)
prof. Jan Kiciński	(Dyr. Inst. Maszyn Przepływowych PAN)
prof. Jacek Koronacki	(Dyr. Inst. Podstaw Informatyki PAN)
dr hab. Rafał Kowalczyk	(Dyr. Inst. Biologii Ssaków PAN)
prof. Wojciech Kriegerseisen	(Dyr. Inst. Historii PAN)
prof. Władysław Lason	(Dyr. Inst. Farmakologii PAN)
prof. Adam Liebert	(Dyr. Inst. Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej PAN)
prof. Jerzy Maik	(Dyr. Inst. Archeologii i Etnografii PAN)
dr hab. Lech Mankiewicz	(Dyr. Centrum Fizyki Teoretycznej PAN)
dr hab. Tomasz Mazgajski	(Dyr. Muzeum i Inst. Zoologii PAN)
prof. Zbigniew Miszański	(Dyr. Inst. Fizjologii Roślin PAN)
prof. Bożena Moskwa	(Dyr. Inst. Parazytologii PAN)
prof. Grzegorz Motyka	(Dyr. Inst. Studiów Politycznych PAN)
dr hab. Celina Nowak	(Dyr. Inst. Nauk Prawnych PAN)
prof. Marcin Opałło	(Dyr. Inst. Chemii Fizycznej PAN)
dr hab. inż. Beata Orlecka-Sikora	(Dyr. Inst. Geofizyki PAN)
prof. Mariusz K. Piskula	(Dyr. Inst. Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN)
prof. Roman Puźniak	(Dyr. Inst. Fizyki PAN)
prof. Marek J. Potrzebowski	(Dyr. Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN)
dr hab. Jacek Rybka	(Dyr. Inst. Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN)
prof. Andrzej Rychard	(Dyr. Inst. Filozofii i Socjologii PAN)
dr Teodozja Rzeuska	(Dyr. Inst. Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN)
prof. Ewa Słaby	(Dyr. Inst. Nauk Geologicznych PAN)
prof. Jacek Skomiał	(Dyr. Inst. Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN)
dr Urszula Skorupska	(p.o. Dyr. Inst. Nauk Ekonomicznych PAN)
prof. Cezary Sławiński	(Dyr. Instytut Agrofizyki PAN)
prof. Mikołaj Sokołowski	(Dyr. Inst. Badań Literackich PAN)
prof. Iwona Stanisławska	(Dyr. Centrum Badań Kosmicznych PAN)
dr hab. Monika Stanny	(Dyr. Inst. Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN)
prof. Lech W. Szajdak	(Dyr. Inst. Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN)
prof. Łukasz Stettner	(Dyr. Inst. Matematycznego PAN)
dr hab. Waldemar Świdziński	(Dyr. Inst. Budownictwa Wodnego PAN)
dr hab. Sebastian Tarcz	(Dyr. Inst. Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN)
prof. Zbigniew Trybuła	(Dyr. Inst. Fizyki Molekularnej PAN)
prof. Krzysztof Warmuziński	(Dyr. Inst. Inżynierii Chemicznej PAN)
prof. Jan M. Węśławski	(Dyr. Inst. Oceanologii PAN)
dr hab. Elżbieta Wilk-Woźniak	(p.o. Dyr. Inst. Ochrony Przyrody PAN)
prof. Małgorzata Witko	(Dyr. Inst. Katalizy i Fizykochemii Powierzchni PAN)
prof. Elżbieta Witkowska-Zaremba	(Dyr. Inst. Sztuki PAN)
prof. Michał Witt	(Dyr. Inst. Genetyki Człowieka PAN)
prof. Jarosław Włodarczyk	(Dyr. Inst. Historii Nauki PAN)
prof. Bogdan Wolko	(Dyr. Inst. Genetyki Roślin PAN)
prof. Konrad Wołowski	(Dyr. Inst. Botaniki PAN)
prof. Anna Zielińska	(Dyr. Inst. Sławistyki PAN)
prof. Maciej Zalewski	(p.o. Dyr. Eur. Regionalnego Centrum Ekohydrologii PAN)
prof. inż. Paweł Zięba	(Dyr. Inst. Metalurgii i Inżynierii Materiałowej PAN)
prof. Piotr Życki	(Dyr. Centrum Astronomicznego PAN)